

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

פטומי מילי. אין אלו אלה דברי נחומין בעלמא לפטס את לכו: **הא לא אמר ליה מדעיה אסור.** אלמא על כרחיה מקיים תנאה לפיכך אינו מוכר והוא ליה כרצית ולא אמרי פטומי מילי נינהו הואיל ולא אתני מוכר: **א"ל.** הא דרבא נעשה כאומר מדעתיה אתמרה. הכי אמר רבא לעילוי מאי שנא רישא מאי שנא קיפא אמר רבא קיפא כיון דבעי מוכר אתנווי ולא אתני והלוקח קאמר ליה מנפשיה נעשה כאומר ליה מדעתיה אחיזניה אס ארצה ואע"ג דלא פריש מדעתיה כנאמן דפירש דמי ואין עליו לכופו הלכך א"נ אהדרינהו השתא הוא דהדר זבין להו: **דכסת לה גיטא לדיסיה.** שלא תוקף לזכור ולא כתב לה על תנאי אם מתי: **פטומי מילי.** אין אמירה זו קבלת תנאי אלא לנחמו ואס תרצה תנשא לאחר: ואי לאו **פטומי מילי מאי.** ואף אם אמרה באמת ובקבלת שבעה גמורה מאי: **בידה קיימא נוי.** בתמיה. הגט אינו אלא מדעת האיש ורצון למוסרו לה על הנשאי ואם לא התנה בשעת נמינה תנאי שלה אינו כלום ואפי' אמרה קודם לכן ולא דמי לנחמן דמשעבד נפשיה לדיבוריה: **בשעת מתן מעוטה.** התנה על מנת כן קונה הכל ואם לאחר מתן מעוטה התנה אין דנדבירו כלום: **דרדקא קרעיה.** בתמיה. וכי לא אדס גדול הוא לא קרעו בלא טעם: **אני אומר אסמכתא קניא.** הייתי רגיל לומר קנה הכל דאסמכתא קניא אכל מניומי חלוק עלי והחזירי מדברי. והא אסמכתא היא הבטחה בעלמא לסמוך על דבריו שאם לא ימלא דבריו יתן לו זה מה שאם בנתה: **רבי יוסי.** בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסח.) מי שפרע מקלת חוצו והשליש את שטריו כו': ואיבעית

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

פטומי מילי בעלמא הוא אמר ליה רב אשי לאמימר טעמא מאי **כ"ב** כיון דלוקח בעי לאתנווי והכא מוכר קא מתני אמרת פטומי מילי בעלמא הוא אלא מתניתא דקתני לכשיהיו לך מעות אחויר לך מותר דמוכר הוא דבעי לאתנווי מוכר לא אתני ולוקח קא מתני ואמרינן מאי שנא רישא ומאי שנא קיפא ואמר רבא סיפא דאמר ליה מדעתיה טעמא דא"ל מדעתיה הא לא א"ל מדעתיה לא אמרינן פטומי מילי בעלמא הוא א"ל נעשה כבואן דא"ל מדעתיה אתמרה: ההוא שכיב מרע דכתב לה גיטא לדביתהו אגניד ואתנה אמרה ליה אמאי קא מתנחת אי קיימת דידך אלא אמר רב זבד **כ"ג** פטומי מילי בעלמא הוא א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ואי לאו פטומי מילי מאי בדידה קיימא למישרי תנאה בגיטא בדידה קיימא למישרי תנאה מהו דתימא הוא גופיה אדעתא דידה קא גמיר ויהיב גיטא קא משמע לן: הלוחו על שדהו: אמר רב הונא בשעת מתן מעוטה קנה הכל לאחר מתן מעוטה לא קנה אלא כנגד מעותיו ורב נחמן אמר אפילו אחר מתן מעוטה קנה הכל עבד רב נחמן עובדא גבי ריש גלותא בשמעתיה קרעיה רב יהודה לשמריה אמר ליה ריש גלותא רב יהודה קרע לשטרך אמר ליה דרדקא קרעיה גברא רבה קרעיה הוא ביה טעמא וקרעיה איבא דאמרי אמר ליה דרדקא קרעיה דכולי עלמא לגבי דידי בדינא דרדקי נינהו יהדר אמר רב נחמן אפילו בשעת מתן מעוטה לא קנה ולא כלום איתיביה רבא לרב נחמן אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו אמר ליה אני אומר אסמכתא קניא ומניומי אמר **כ"ד** אסמכתא לא קניא ולמניומי קשיא מתני' איבעית אימא מתני' רבי יוסי היא דאמר **כ"ה** אסמכתא קניא איבעית

פטומי [א] מ"י בעלמא הוא. דוקא הכא שכבר עמדו על סוף לקנות שלא באחריות והיה מנטער הלוקח שלא היה מתרצה המוכר למוכרה באחריות והוא לא היה רוצה להניח מלקנותה בשביל כך ולהכי הוא פטומי מילי בעלמא אבל אם בתחילת הדברים פתח המוכר קני לך שדי דאי כרפי לא מינך כו' לא היו פטומי מילי אלא תנאי גמור כי זודאי לא נתכוון ללוקחו אלא באחריות כמו שפתח לו המוכר ונפקא מיניה למ"ד [אחריות] לאו טעות סופר הוא או לשאר תנאים וכן בסמוך מיירי שנתרצה וגמר דעתו וצפוי לגרש בלא תנאי והיא צאתה לנחמו דבדריה:

קמ"ה. פירוש דבי נמי אדעתה

דידה מקנה לה אינו חוזר דגם היא לא אמרה אלא פטומי מילי משמע הכא דש"מ המגרש אשה סתם אם עמד אינו חוזר בגט וכן משמע דמי שאלחו (גיטין דף ע"ה ושם) שהורף שמואל לתקן בגיטא דרבינא מרע אס מתי יחא גט ואת לאו לא יחא גט ומכאן מקשה ר"מ על פ"ה ור"ח דפי' הא דאמר רב הונא דמי שאלחו (שם דף ע"ב ושם) גיטו הרי הוא כמתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר ופי' דאסמכתא קניא דכשתנת גט סתם אם עמד חוזר כמו צמתנה ומיהו ו"ל סוגינא דהכא שמואל פליג פליג ארבי הונא דר"י פליגי עליה פליג רבא ורבא ורוב מקשה ר"מ שם על פירושו ומפרש דרב הונא אמתניתין דהתם קאי אמיהוס אס מתי מחזיו זה כו' אבל כשתנת סתם מודה רב הונא דאינו יכול לחזור ושם (ד"ה אמר) מפורש:

לאחר מתן מעוטה לא קנה אלא

בנגד מעותיו. וא"ת יקשה דכפרין בסמוך מי קא"ל קני לגוביינא והלא אמר ליה קני הכל לסוף ג' והכל אינו קונה ולכן אף כנגד מעותיו לא יקנה ואע"ג דלעיל בפרק הזהב (דף מ"ח ושם) אמרינן גבי ערבון שקונה כנגד מעוטה הכל אלא ויקנה הרי הוא כמתנה שאם יחזור נמי שיקנה כפליים וי"ל דהכא לא קנה אלא אם התנה עמו קני לגוביינא קני כנגד מעותיו וא"ת כי התנה נמי לגוביינא לא יקני דאסמכתא הוא כדפירש לקמן וי"ל דהכא רב הונא קאמר לה דאמר לה דאמר בשעת מתן מעוטה קנה הכל אע"ג דבשאר אסמכתא לא קני והטעם מפרש בסמוך וה"ג שלא בשעת מתן מעוטה קני לכל הפחות כנגד מעותיו:

ומניומי אמר אסמכתא לא קניא.

כלומר החזירי מדברי דכפי' בקוני' וא"ת בלא מניומי נמי קבלה רב נחמן בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסח.) מרבה בר אבוח אמר רב אין הלכה כר' יוסי ומיהו יש ספרים דגרסי הלכה כר' יוסי ואי אפשר לגרוס כן בדמוכח בפרק (ארכבעה נדרים) (נדרים דף ע"ב.) גבי ההוא **כ"ז** דלתפסין וכוותיה **כ"ח** ואמר אי לא אתינא עד תלתין יומין ליבעטלו זכותי ולא אתא אמר רב הונא צטילין וכוותיה ופריך והא אסמכתא היא ומשני שאני הכא דלתפסין ופריך כל היכא דלתפסין לאו אסמכתא היא והתנן מי שפרע מקלת חוצו והשליש שטריו כו' ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח אמר רב אין הלכה כר' יוסי ועוד ק' דמאי פריך התם ארבי הונא מרבה נחמן ואם רב הונא פליג פליג רבא ורבינא בשעת מתן מעוטה קנה הכל וא"ת ליה דאסמכתא קניא **כ"ט** ומיהו לרב הונא יש ליתן טעם דבשעת מתן מעוטה לא חשיב לה אסמכתא דהתם בנדרים ודאי היא אסמכתא דאין חפץ שיתקיים הקנס והגומל אלא מתנה כך להסמיך חזירו על דבריו אבל הכא על דעת כן מלווה מעותיו שמהא השדה משוקעת צידו אס לא יתן לו עד שלש שנים אבל לרב נחמן דאמר דאף לאחר מתן מעוטה קונה הכל לא יתכן טעם זה ומפרש ר"י טעם שזה לשניהם דהכא קני טפי מצעלמא שבתחילת המעשה הוא קנת ענין מקח וממכר שמתנה לו כל הקרקע להשתעבד לו בתורת משכון וגם עשה לו טובה בהלוואה הלכך כשמתרצה לו שיהא שלו אס לא יתן לו עד ג' שנים יש דעתו לקיים ולא להסמיכו על דבריו אמר כן אלא גומר דעתו להקנות לו לרב הונא כדאית ליה ולרב נחמן מקמי דהדר ביה כדאית ליה ומשום דעדיפא הך אסמכתא משאר אסמכתא אתי שפיר **ל** (נמי) למניומי ולרב נחמן צטר דאהדריה מניומי דמתני הכא מעכשיו בלא צ"ד חשבו צ"ד נדרים **מ** (דף ע"ב.) אמרי' והלכתא אסמכתא קניא והוא דקנו מנייה צ"ד חשבו וסתם קנו מנייה היינו קנין סודר אינו אלא מעכשיו דלא מהיב לקנותו בלא חשבו וכן כיון דבהיא שעתא כבר הדר סודר למר' דאמר בפרק השומפין בנדרים (דף מ"ח.) **נ** אלמא בשאר אסמכתות אפי' מעכשיו לא קני אלא דוקא **כ"ח** חשבו ועדיהו וי"ל דהתם שדוכין מהני אפילו לא קנו צ"ד חשבו כיון שנהגין בו כל העולם מידי דהוי אסמיטומתא דלקמן (דף ע"ד.) דקניא ועוד דבדין הוא להתחייב כל החוזר בו כיון שמצייש את חזירו וכן אס קבל עליו המלמד בשעה שהשכירוהו קנס אס יחזור בו ולא נמצא מלמד אחר מוזמן אין זה אסמכתא דלא חשיב גווס כיון שמפסידו והוי כמו (לקמן דף ק"ד.) אס אוציר ולא אעביד אשלים במיטבא דלאו אסמכתא היא וא"ת בפרק ארכבעה נדרים דפריך מרב נחמן ארבי הונא טפי ה"ל למיפריך לרב הונא אדרב הונא אית ליה הכא דאסמכתא לא קני אע"פ דתפסין המלוה והוי כמו אסמכתא דאמר לאחר מתן מעוטה לא קנה וי"ל דהתפסיה דהכא דהוי במקרקעי לא חשיב כאתפסין דהתם דהוי במטלטלי **נ** ור"ת פריך אקושיא דלעיל דלא קשיא לרב הונא דאמר הכא בשעת מתן מעוטה קנה אדרב הונא דנדרים דהכא קני משום דתפסין מלוה גופיה ולעיל בפרק הזהב (דף מ"ח.) דלא קני מוכר הערבון אע"ג דתפסין ליה היינו משום דלא קני לוקח כפליים דליהו לא תפסין:

[א] ע"י מוס' גיטין עה. ס"ה לאפקוק. [ב] לקמן ע"י ק"י. ק"י. כ"ב קסח. קס"ד. סנהדרין כ"ד. [ג] ונשיל מת: וי"ל. [ד] [ק] ס"ה: [ה] ו"ל צ"ב ג' דנדרים, [ו] רש"ל מ"ו.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ומניומי וכו' גבי ההוא גברא דלתפסין: (ב) בא"ד ומיהו לרב הונא. ג"כ כלומר אבל בלא ר"י לא קנה דרב הונא אדרב הונא דכסויא דנדרים משמע דמופס בשפיעות אפ"ה דרב הונא דאסמכתא לא קניא וכאן ס"ל דקניא בשעת מתן מעוטה ד"ש יתן טעם דבשעת מתן מעוטה על דעת כן הלוה כו' אבל לר"י ליהא לתרוי' שהורף מניומי להחזיר. אע"פ שהיה ידע מילתיה דר' אבחי משום דכאן קנה יומר כיון שעל דעת כן הלוה עד שהחזירו מניומי שהרי ר"י ס"ל דאף לאחר מתן מעוטה קונה הכל אע"פ דליכא למימר ש"ד כן הלוהו:

גליון הש"ס

גמ' כיון דלוקח בעי לאתנווי. עיין תבואת דף פ"ג ע"א מוס' ד"ה כרבי סהנא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה פטומי כו'. ר"ב ע"י הג"א ומש"ס: [ב] שם ד"ה ומניומי. אלמא בשאר כו'. ג"כ ורבינא' כח דכל מעשיו קנה: [ג] שם ור"ת מריך כו'. ג"כ ור"י הרמב"ם ומכח דבערבון באמת קנה המוכר וע"י רש"י שם ד"ה דיו כו' ככתב כדברי מוס' דלא קני וכו' ש"פ:

גה א ב ג מ"י פ"א מה"ל מפיה ה"ל ג' ובכ"מ שם טו"ע י"ד ס"י קטד סעי' א ו"ע בטו"ע ח"מ ס"י ר"ח סעי' א ופעי' ז וע"ס: ג ד מ"י פ"ו מה"ל מלוה ה"ל ד ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג לאון ק"ג טו"ע י"ד ס"י קטד סעי' ד וטו"ע ח"מ ס"י ר"ח סעי' ט: ג ה מ"י שם ופ"א מה"ל מפיה ה"ל ג ועי' כ"מ ס"י סמג עשין פ"ב טו"ע ח"מ ס"י ר"ח סעי' ט:

מוסף רש"י

אסמכתא. הבטחה נחמא שאלס מבטיח את חבירו למקח עליו שאם לא יקיים מנאלי יתן יך ויך (לעיל פ"ח:) היינו דבר דאינו נותן לו מדעתו אלא סומך על דבר שאינו, דקבור שהוא יכול לנלא ופעמים שמנלתין אותו (סנהדרין כ"ד:) הענטיס לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לפחד וסומך בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יאסם ולא יוכל לקיים (רשב"ם ב"ב קסח.) לא קניא. ואינו מוסף בנחמא ולא יפסיד בכך (שם).